

บทที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากร คือ กลุ่มของผู้นำชุมชนและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่อาศัยอยู่ใน อบต.ที่ตั้งอยู่ในเขต จ.กาญจนบุรี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากองค์การบริหารส่วนตำบล 3 แห่ง จากทั้งหมด 92 แห่ง โดยมีเกณฑ์การเลือก คือ นำเงินรายได้ต่อปีของแต่ละ อบต. หาดด้วยจำนวนประชากร เรียงจากมากไปหาน้อย แล้วเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี สูงที่สุด ปานกลาง และต่ำที่สุด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 รายได้เฉลี่ย/คน/ปี สูงสุด ปานกลางและต่ำสุดของ อบต.ใน จ.กาญจนบุรี

ลำดับที่	ชื่อ อบต./ ระดับชั้นของ อบต. ¹	จำนวนประชากร (คน)	รายได้/ปี (บาท)	รายได้/คน/ปี (บาท)
1. สูงสุด	อบต. ท่ามะขาม/3	5,463	6,554,983.-	1,199.-บาท
2. ปานกลาง	อบต. วังขนาย/4	7,470	5,059,261.-	677.-บาท
3. ต่ำสุด	อบต. ท่าไม้/5	1,026	337,406.-	328.-บาท

ที่มา : กรมการปกครอง 2540

¹ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้แบ่ง อบต.ออกเป็นทั้งหมด 5 ชั้น คือ (กรมการปกครอง,2539:82)

1. อบต. ชั้น 5 มีรายได้ตั้งแต่ 150,000.-บาทแต่ไม่เกิน 3 ล้านบาท
2. อบต. ชั้น 4 รายได้ 3 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 6 ล้านบาท
3. อบต. ชั้น 3 รายได้ 6 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 12 ล้านบาท
4. อบต.ชั้น 2 รายได้ 12 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท
5. อบต. ชั้น 1 รายได้เกิน 20 ล้านบาทขึ้นไป

ทั้งนี้สาเหตุที่เลือกประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปเนื่องจากช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงที่สามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ สาเหตุที่เลือกจังหวัดกาญจนบุรีเนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมีโครงข่ายคมนาคมที่สะดวกมาก สามารถติดต่อกับเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ สุพรรณบุรี ราชบุรี ได้ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ นอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมของเครือข่ายการสื่อสารมากมายทั้งไปรษณีย์ โทรศัพท์ วิทยุระบบ เอ.เอ็ม. เอฟ.เอ็ม. อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ จากความพร้อมดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนน่าที่จะได้รับข่าวสารค่อนข้างมาก เมื่อมีสื่อในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมาก ประชาชนในจังหวัดกาญจนบุรีก็น่าที่จะมีการตื่นตัวทางการเมืองสูงตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากการเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือต่อต้านการก่อสร้างท่าอากาศยาน ไทย-พม่า การตื่นตัวดังกล่าวน่าจะมาจากการที่ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารทางการเมือง และประชาชนน่าจะมีความรู้ทางการเมืองค่อนข้างมาก (อุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี,2539:23) จากเหตุผลข้างต้น จึงทำให้จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นที่น่าสนใจในการทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความรู้ข่าวสารทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การกระจายตัวของข่าวสารทางการเมือง การเข้าถึงอำนาจทางการเมืองและความสำนึกเชิงสังคม ของประชาชน ประกอบกับผู้ทำการวิจัยได้ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวจึงสะดวกในการเก็บข้อมูล

การเลือกตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นทั้งสิ้น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มของผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้เพื่อต้องการเปรียบเทียบการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความรู้ทางการเมืองตลอดจน การกระจายตัวของข่าวสารทางการเมืองระหว่างคนสองกลุ่มนี้ โดยเกณฑ์การเลือกดังนี้

1. กลุ่มผู้นำชุมชน เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้ง กำนันผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบลที่เป็นสมาชิกสภา อบต.โดยตำแหน่ง
2. กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน อบต. มีวิธีการเลือกตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบโควตาทุกหมู่บ้าน ในแต่ละ อบต. และในแต่ละหมู่บ้านจะเลือกมา 15 ครัวเรือน และใน 1 ครัวเรือน จะเลือกตัวอย่างเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น รายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างแยกตามองค์การบริหารส่วนตำบล

อบต.	กลุ่ม ผู้นำชุมชน	กลุ่มประชาชนทั่วไป (15 คน/หมู่บ้าน)	รวม
อบต. ท่ามะขาม	16	5 หมู่ = 75 คน	91 คน
อบต. วังขนาย	13	4 หมู่ = 60 คน	73 คน
อบต. ท่าไม้	13	4 หมู่ = 60 คน	73 คน
รวมทั้งสิ้น	42 คน	195 คน	237 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของการวิจัย รูปแบบคำถามเป็นแบบคำถามประเภทให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว โดยใช้เครื่องหมาย / (ขีดถูก) หน้าข้อความ มีจำนวนทั้งสิ้น 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อวัดการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการกระจายตัวของข่าวสารทางการเมือง รูปแบบคำถามเป็นแบบคำถามประเภทให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว โดยใช้เครื่องหมาย / (ขีดถูก) หรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวนทั้งสิ้น 9 ข้อ ประเด็นคำถามเกี่ยวข้องกับการติดตามข่าวสารทางการเมืองรวมทั้งความถี่ และสื่อที่ใช้ติดตามข่าวสารทางการเมือง และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล (งบมียาขาว) ข่าวการเสียชีวิต บำรุงห้องที่ ภาชีป่วย การออกโฉนดที่ดินของสำนักงานที่ดินอำเภอ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเพื่อวัดความรู้ทางการเมือง รูปแบบคำถามเป็นประเภทให้เลือกตอบ ใช่, ไม่ใช่หรือไม่ทราบ มีจำนวนทั้งสิ้น 18 ข้อ เนื้อหาของคำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยผลผลิตของระบบการเมือง เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่ การเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับสถาบันและองค์กรของรัฐ เช่น ชื่อ ส.ส. พรรคที่สังกัด ชื่อลือทางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

ส่วนที่ 4 แบบสำรวจความสนใจในข่าวสารทางการเมือง เป็นคำถามประเภทตารางสำรวจชนิดให้เลือกตอบ ตามลำดับความสำคัญ (Rating Scale) มีดีกรีการตอบ 4 ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคย ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ ประเด็นคำถามจะถามเกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมชุมนุมประท้วง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆในตำบล การลงรับสมัครเลือกตั้ง สมาชิกสภา อบต. ส.ส. ส.จ.

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเพื่อวัดการเข้าถึงอำนาจทางการเมือง เป็นคำถามประเภทตารางสำรวจชนิดให้เลือกตอบ ตามลำดับความสำคัญ (Rating Scale) มีดีกรีการตอบ 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ประเด็นคำถามเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการได้รับความสะดวกมากน้อยเพียงใดในการไปติดต่อกับสถานที่ทางราชการ ความสามารถในการดึงโครงการต่างๆลงพื้นที่ ความสนิทสนมกับ ส.ส. สมาชิกสภา อบต. ส.จ. การได้รับประโยชน์จากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในเวทีชาวบ้านบมียาชาว่าทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ส.จ. ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. รวมทั้งการที่เคยได้รับความช่วยเหลือจาก ส.ส. ส.จ. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต.

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเพื่อวัดความสำนึกเชิงสังคม เป็นคำถามประเภทตารางสำรวจชนิดให้เลือกตอบ ตามลำดับความสำคัญ (Rating Scale) มีดีกรีการตอบ 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่มีความเห็น เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ประเด็นคำถามที่ถามส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. การเลือกตั้ง ส.ส. การเลือกตั้ง ส.จ. ความตระหนักหรือการให้ความสำคัญของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลต่อกิจกรรมสาธารณะ เช่น การเสียสละพื้นที่ของตนในกรณีที่มีโครงการสาธารณะเพื่อส่วนรวมเข้ามาลงในพื้นที่ ทัศนคติต่อโครงการลดปริมาณขยะในชุมชน ทัศนคติเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับกลุ่มต่างๆในตำบล ฯลฯ

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่างๆ เช่น การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง การกระจายตัวของข่าวสารทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความสำนึกเชิงสังคม ตลอดจนศึกษาความหมายของตัวแปร
2. กำหนดรูปแบบของข้อคำถามแต่ละส่วนและสร้างข้อคำถาม
3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาในแง่ของรูปแบบคำถาม ความสอดคล้องกับเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. ปรับปรุงข้อคำถามและนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การส่งแบบสอบถาม

ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามที่บ้านของประชาชน และบ้านของผู้นำชุมชนโดยตรงและรวบรวมแบบสอบถามในวันเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ค่าต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ อบต. ที่ทำการศึกษา โดยวิธีคำนวณค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนกับ กลุ่มของประชาชนโดยวิธีการคำนวณหาค่าร้อยละของจำนวนผู้ได้รับข่าวสาร

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสนใจข่าวสารทางการเมือง ระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มของประชาชน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตารางที่ 4.3 เกณฑ์การให้คะแนนความสนใจข่าวสารทางการเมือง

คำตอบ	คะแนน
ทุกครั้ง	3
บ่อยครั้ง	2
บางครั้ง	1
ไม่เคย	0

จากนั้นนำไปทดสอบค่าที (t-test) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสนใจข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่ม รวมทั้งการจัดระดับความสนใจข่าวสารทางการเมืองโดยมีเกณฑ์การจัดระดับ โดยดูจากค่าพิสัยของคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามแล้วแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มาก ค่อนข้างมาก ปานกลางและน้อยตามลำดับและนำเสนอในรูปแบบค่าร้อยละ

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มของประชาชนใน อบต. ใช้วิธีการหาค่าร้อยละของการตอบถูก ตอบผิด จากคำถามทั้งสิ้น 18 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จากนั้นทำการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อหาความแตกต่างของความรู้ทางการเมืองตามประเด็นปัญหาทั้งสามประเด็น คือ ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยผลผลิตของระบบการเมือง, ความรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญแห่งการเมือง, ความรู้เกี่ยวกับสถาบันและองค์กรของรัฐ รวมทั้งการจัดระดับความรู้ทางการเมืองโดยมีเกณฑ์การจัด คือ ดูจากค่าพิสัยของคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามแล้วแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลางและต่ำ ตามลำดับ เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มและนำเสนออยู่ในรูปแบบค่าร้อยละ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์การกระจายตัวของข่าวสารทางการเมืองจากผู้นำชุมชนไปสู่ประชาชนใน อบต. ใช้วิธีการวิเคราะห์ โดยเปรียบเทียบร้อยละ ของประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเมือง กับ การเข้าถึงอำนาจทางการเมือง มีวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 หาค่าการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองของแต่ละบุคคล โดยดูจากคะแนนที่ได้ จากการตอบคำถาม 10 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้คือ

ตารางที่ 4.4 เกณฑ์การให้คะแนนการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองกรณีที่เป็นคำถามเชิงบวก

คำตอบ	คะแนน
มาก	3
ปานกลาง	2
น้อย	1

ตารางที่ 4.5 เกณฑ์การให้คะแนนการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองกรณีที่เป็นคำถามเชิงลบ

คำตอบ	คะแนน
มาก	1
ปานกลาง	2
น้อย	3

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ความรู้ทางการเมือง กับ การเข้าถึงอำนาจทางการเมืองจาก 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1. ใช้วิธีการทำตารางไขว้และทดสอบไค-สแควร์ (chi-square)
2. ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ (correlation) โดยใช้ Scatter Plot โดยหลักการคือ เป็นการเขียนกราฟโดยคำนวณจากค่าตัวแปรตัวหนึ่งบนแกน y หรือแกนแนวตั้ง และค่าตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งบนแกน x หรือแกนแนวนอน ค่าของตัวแปรทั้งสองจะแทนด้วยจุดในรูปกราฟ จากจุดทั้งหมดที่แสดงค่าของตัวแปรบนแกน y และแกน x
3. ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ (association) โดยวิธีของ Pearson's Product moment Correlation ค่า Correlation Coeffocients (r) ที่ได้เป็นค่าที่ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีค่ามากน้อยเพียงใด มีการกำหนดค่าไว้ดังนี้

3.1 ค่า $r=0$ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันค่า r ตั้งแต่ $+0.001$ ถึง $+0.29$ หรือ ตั้งแต่ -0.001 ถึง -0.29 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ โดยมีทิศทางเดียวกันและทิศทางตรงข้ามกันตามลำดับ

3.2 ค่า r ตั้งแต่ $+0.31$ ถึง $+0.59$ หรือ ตั้งแต่ -0.3 ถึง -0.59 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยมีทิศทางเดียวกันและทิศทางตรงข้ามกันตามลำดับ

3.3 ค่า r ตั้งแต่ $+0.6$ ถึง $+0.99$ หรือ ตั้งแต่ -0.6 ถึง -0.99 (หรือเข้าใกล้ -1 และ $+1$) แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยมีทิศทางเดียวกันและทิศทางตรงข้ามกันตามลำดับ

ส่วนที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเมือง กับ ความสำนึกเชิงสังคม โดยมีวิธีการดังนี้

ขั้นที่ 1 หาค่าความสำนึกเชิงสังคม จากคำถาม 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้คือ

ตารางที่ 4.6 เกณฑ์การให้คะแนนความสำนึกเชิงสังคมกรณีที่เป็นคำถามเชิงบวก

คำตอบ	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่มีความเห็น	3
เห็นด้วย	4
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

ตารางที่ 4.7 เกณฑ์การให้คะแนนความสำนึกเชิงสังคมที่เป็นคำถามเชิงลบ

คำตอบ	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
ไม่เห็นด้วย	4
ไม่มีความเห็น	3
เห็นด้วย	2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหารระดับของความสำนึกเชิงสังคม ด้วยการหาค่าพิสัยและแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มีความสำนึกเชิงสังคมมาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง และน้อย ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ความรู้ทางการเมือง กับ ความสำนึกเชิงสังคม จาก 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1. ใช้วิธีการทำตารางไขว้และทดสอบค่าไค-สแควร์ (chi-square)
2. ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ (correlation) โดย Scatter Plot
3. ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ (association) โดยวิธีของ Pearson's Product moment Correlation